

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de

VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftekantoor Antwerpen X

ISSN 0771-5277

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), T. Garrevoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Gent), Dr. K. Martens (Brussel), A. Olivier (Antwerpen), H. van Oorschot (Amsterdam), D. van der Poorten (Antwerpen), W. O. De Prins (Antwerpen).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium) – e-mail: wdprins@innet.be.

Jaargang 25, nummer 4

1 december 1997

Bijdrage tot de kennis van de verspreiding van wantsen (Heteroptera) in West-Vlaanderen

W. Slosse

Abstract. On the distribution of bugs (Heteroptera) in West-Flanders

The list mentions 62 species of which *Aellopus atratus*, *Arma custos*, *Elasmucha sieberi*, *Elasmucha grisea* and *Palomena prasina* are new for West-Flanders. *Scolopostethus puberulus* and *Trapezonotus desertus* are mentioned for the first time for the Belgian fauna.

Résumé. Note sur la distribution des hétéroptères (Heteroptera) de Flandre Occidentale

L'auteur mentionne 62 espèces d'hétéroptères dont *Aellopus atratus*, *Arma custos*, *Elasmucha sieberi*, *Elasmucha grisea* et *Palomena prasina* sont nouvelles pour la Flandre Occidentale. *Scolopostethus puberulus* et *Trapezonotus desertus* sont mentionnés ici pour la première fois pour la faune belge.

Key words: Heteroptera – West-Vlaanderen – faunistics.

Slosse, W.: Duinbergenstraat 15/2, B-8670 Koksijde.

Inleiding

In de marge van het hooiwagen- en loopkeveronderzoek aan de Westkust en de streken rond Ieper, Veurne en Wingene noteerde ik vanaf 1994 eveneens gegevens betreffende wantsen, met uitzondering van de blindwantsen (Miridae). De vangsten gebeurden door middel van bodemvallen-cycli, kloppen in de vegetatie, net- en handvangsten. Tot nog toe vond ik aldus 62 soorten, waaronder enkele nieuwe voor de Belgische fauna. De determinaties gebeurden met behulp van Nieser (1982) en Wagner (1966, 1967).

Onderzochte gebieden

1. Adinkerke

Te Adinkerke werd in een zuur duingrasland/lichenensteppe onmiddellijk ten westen van het Cabourg-domein (UTM DS65) met een station van drie bodemvallen gewerkt (11.IV.1995–05.III.1996). De vegetatiebedekking rond de bodemvallen was 100%. De vegetatie bestond er, naast een prachtig ontwikkeld lichenentapijt, uit een kruidlaag met hoofdzakelijk *Agrimonia eupatoria*, *Anchusa officinalis*, *Carex arenaria*, *Luzula campestris*, *Rumex acetosella*. De gemiddelde vegetatiehoogte in het zomerseizoen bedroeg ±10 cm. Een strooisellaag ontbrak.

2. De Panne

Te De Panne bekwam ik gegevens via het kloppen in de struik- en boomlaag van het Kerkepannebos (UTM DS75) en de Oosthoekduinen (UTM DS75).

Het Kerkepannebos is een authentiek stukje duinbos op de zuidoostelijke hoek van het Staatsnatuurreservaat (SNR) "De Houtsaeagerduinen" en op de grens tussen Koksijde en De Panne. De boomlaag bestaat er in hoofdzaak uit *Acer pseudoplatanus*, *Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior*, *Salix cinerea*, de soortenarme struiklaag uit *Crataegus monogyna* en *Sambucus nigra*.

De Oosthoekduinen situeren zich ten zuiden van het SNR 'De Houtsaeagerduinen' waarvan zij door de Veurnestraat worden afgesneden. Belangrijk aan dit duingebied is dat het nog één van de laatst bewaarde duin-polderovergangen van de Belgische kust omvat. De boomlaag omvat hier soorten als *Acer pseudoplatanus* *Alnus glutinosa*, *Fraxinus excelsior*, *Pinus nigra* var. *nigra*, *Populus alba*, *Populus nigra*, *Salix alba*, *Ulmus campestris*, *Crataegus monogyna*, *Hippophae rhamnoides*, *Prunus spinosa*, *Rubus spec.*, *Sambucus nigra*, e.a. vormen een gevarieerde struiklaag.

3. Koksijde (UTM DS76)

Te Koksijde gebeurde het onderzoek in zowel de Noordduinen als de Belvedèreduinen d.m.v. een bodemvalstation (resp. 03.IV.1996–0.X.1996 en 12.VI.1996–13.IX.1996). In de Schipgatduinen en de Noordduinen werd het loof van bomen en struiken beklopt.

De Belvedèreduinen sluiten ten westen in feite aan op de Oosthoekduinen waarvan ze door de Pannekalsijde zijn afgesneden. Ten zuiden lopen ze uit op de polder rond de abdijhoeve Ten Bogaerde. Deze duingordel is beroemd vanwege zijn duinpolderovergang met een uniek en nog actief stuifduinfront. Het bodemvalstation bevond zich nabij het stuifduin in een lichenensteppe met veel *Ononis repens*.

De Noordduinen zijn een uitgestrekt duinencomplex ten zuiden van Koksijde-Bad en grosso modo omvat door de R.Vandammestraat in het zuiden, de Abdijstraat in het oosten, de Midden- en Ranonkellaan in het noorden en de Strandlaan in het oosten. Hier plaatste ik een bodemvalstation in een vochtige duinpanne begroeid met een Elzenbosje. De strooisellaag was er dun (± 2 cm) en humeus tot dik (± 10 cm) en zeer ruw. De bodembedekking rond de bodemvallen schommelde tussen de 0% en 40%. De kruidlaag bestond uit *Arrhenatherum elatius*, *Cerastium fontanum*, *Cynoglossum officinale*, *Galium aparine*, *Urtica dioica*, *Veronica arvensis*. De struiklaag omvatte *Hippophae rhamnoides*, *Ribes rubrum*, *Rosa canina*, *Rubus spec.*, *Salix repens*, *Sambucus nigra*. In de boomlaag vond ik hoofdzakelijk *Alnus glutinosa*, *Crataegus monogyna*, *Populus alba*, *Salix cinerea*.

De Schipgatduinen vormen een vrij brede strook zeereepduin gevat tussen de Bettystraat in het westen, de Zeelaan in het zuiden en de Gilles Scottlaan in het oosten. De struiklaag bevat soorten als *Clematis vitalba*, *Hippophae rhamnoides*, *Ribes rubrum*, *Rosa canina*, *Rubus spec.*, *Salix repens*, *Sambucus nigra*. *Acer pseudoplatanus*, *Populus alba*, *Populus canescens*, *Salix cinerea* maakten deel uit van de boomlaag.

4. Oostduinkerke (UTM DS76)

Te Oostduinkerke werden vier gebieden door middel van bodemvallen onderzocht: SNR Het Hannecartbos (30.VI.1993–03.III.1994 en 17.III.1994–13.IX.1994), Oostvoordduinen (23.II.1993–04.II.1994), St.-André (03.III.1994–13.IX.1994) en Zeebermduinen (12.VI.1996–20.VIII.1996). In de Plaatsduinen, de Oostvoordduinen en het Hannecartbos werden aanvullende gegevens bekomen via kloppen in de vegetatie en handvangsten.

Het SNR "Het Hannecartbos" situeert zich tussen de Polderstraat, de Noordzeedreef, het natuurgebied Ter Yde en de woonwijk Mariapark. Het betreft een op dit ogenblik degenererende Elzenaanplant uit de jaren 30 en een kopjesduinrelict. Eén bodemvalstation bevond zich in het bosgedeelte, een ander in het kopjesduin. Voor een gedetailleerde beschrijving van de vegetatiesamenstelling verwijst ik naar Slosse (1996a).

De Oostvoorduinen zijn een vroegmiddeleeuws kopjesduinlandschap met een buitengewoon rijke kalkgraslandflora. Het gebied wordt ten noorden begrensd door de Polderstraat, ten westen door de A. Gérylaan, ten zuiden door de Nieuwpoortsteenweg en ten oosten door de Karthuizerstraat. Hier plaatste ik een bodemvallenstation in een vrij vochtige depressie. De bedekking rond de vallen was 100%. De vegetatiehoogte in het zomerseizoen ±100 cm. De kruidlaag bestaat uit o.a. *Arrhenatherum elatius*, *Briza media*, *Leucanthemum vulgare*, *Primula veris*, *Ranunculus acris*, *Ranunculus bulbosus*, *Rhinanthus minor*, *Rumex acetosella*, de struiklaag uit *Rosa canina* en *Salix repens*. Een tweede bodemvallenstation bevond zich in een struweel van *Rosa pimpinellifolia*. Ook hier een bedekking rond de vallen van 100% en een vegetatiehoogte in het zomerseizoen van ±40 cm. De strooisellaag in het struweel was zo'n 5 cm dik.

St.-André ligt omsloten door de Albert I-laan in het noorden, de Gaupinlaan in het westen en zuiden en de bebouwing langs de Leopold II-laan in het oosten. In dit gebied situeren zich nog enkele orchideeenrijke plekjes. Eén station werd opgesteld in een vochtige depressie gedomineerd door *Eupatorium cannabinum*; een ander in een volledig vergraste en vertruijdde en minder vochtige depressie met o.a. *Sambucus nigra* en *Ribes div. spec.* Een meer gedetailleerde gebiedsbeschrijving leest men in Slosse (1996b).

De Zeeberduinen zijn een restant zeereepduin met een analoge boomlaag als in de Schipgatduinen. De Cottagelaan begrenst het gebiedje in het westen, de Albert I-laan in het zuiden en de bebouwing van Groenendijk-Bad in het oosten. Hier plaatste D. Bonte een bodemvallenstation in quasi vegetatieloos Helmduin met *Ononis repens*.

De Plaatsduinen tenslotte situeren zich grof genomen tussen de Leopold II-laan, de Piet Verhaertstraat, de wijk Mariapark, de Nieuwe Yde laan en de Duinparklaan. Het betreft een vrij sterk verstoord duinengebied met een tweetal sterk verboste en relatief vochtige depressies. In beide depressies voerde ik klopvangsten uit. De boomlaag bestaat hoofdzakelijk uit *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Populus nigra*, *Salix alba*, *Salix cinerea*. De goed gesloten struiklaag omvat soorten als *Clematis vitalba*, *Hippophae rhamnoides*, *Rosa canina*, *Rubus spec.*, *Salix repens*, *Sambucus nigra*.

5. Nieuwpoort (UTM DS86)

D. Bonte plaatste bodemvallen in een vochtig Kamgrasweiland van het reservaatje Groenendijk. Dit gebiedje maakt deel uit van een fossiele achterduinse strandvlakte en staat bekend om zijn vrij omvangrijke populatie *Dactylorhiza praetermissa*. De bedekking rond de bodemvallen bedroeg 100% en de vegetatiehoogte in het zomerseizoen was ±20 cm. De kruidlaag bestaat o.a. uit *Alopecurus geniculatus*, *Carex nigra*, *Cynosurus cristatus*, *Elecharis palustris*, *Glyceria declinata*, *Holcus lanatus*, *Juncus inflexus*, *Lathyrus pratensis*, *Lolium perenne*, *Oenanthe fistulosa*, *Poa pratensis*, *Poa trivialis*, *Ranunculus acris*, *Veronica catena*.

De Simliduinen situeren zich tussen de Kinderlaan, de Louisweg, de Elisalaan, de G. Rodenbachlaan en de E. Verhaerenlaan. Het betreft het laatste stuk binnenduingebied dat Nieuwpoort nog rest. Hier voerden wij klopvangsten uit. De boomlaag bestaat vnl. uit *Acer pseudoplatanus*, *Betula pendula*, *Populus alba*, *Populus nigra*, *Salix cinerea*. In de goed ontwikkelde struiklaag vinden we soorten als *Hippophae rhamnoides*, *Rosa canina*, *Rubus spec.*, *Salix repens*, *Sambucus nigra* terug.

6. Ieper

Te Ieper plaatste ik in twee gebiedjes, het Hoornwerk en de Voorvesten (UTM DS93), bodemvallenstations uit. Tevens voerde ik er tijdens elke lediging van de vallen enkele klopvangsten uit. Verder vonden enkele klopvangsten in het Provinciaal domein "De Palingbeek" (UTM DS92) plaats.

Het Hoornwerk is een oud, bemest hooiland bovenop de historische Kazematten uit

het begin van de 19de eeuw. Het situeert zich ten oosten van de Leopold III-laan en ten noorden van het Jeugdstadion. Een minstens 70 jaar oude oude haag splitst dit weiland in twee delen op. De bodembedekking was 100%; de vegetatiehoogte in het zomerseizoen ±60 cm. De samenstelling van de kruidlaag is banaal met soorten als *Alopecurus pratensis*, *Anthriscus sylvestris*, *Cerastium glomeratum*, *Galium aparine*, *Ranunculus bulbosus*. De haag bevat *Crataegus monogyna*, *Prunus spinosa*, *Rosa canina*, *Rubus sp.*, *Salix cinerea*.

De Voorvesten zijn een oud, (tot voor kort nog) bemest hooiland aan de voet van een recent gerestaureerd stuk 18e eeuwse vestingmuren. Het situeert zich in de hoek gevormd door de Leopold III-laan en de Picanollaan. Het centrale gedeelte van dit hooiland staat vrijwel permanent onder water en is volledig begroeid met verschillende soorten *Carex*. Een relatief groot gedeelte ligt iets hoger en herbergt een typische vegetatie van een vrij voedselrijk, nat hooiland met *Cardamine pratensis*, *Glyceria notata*, *Juncus articulatus*, *Juncus inflexus*, *Lychnis flos-cuculi*, *Phalaris arundinacea*, *Pulicaria dysenterica*, *Ranunculus sceleratus*, *Veronica beccabunga*. In de Voorvesten plaatste ik twee stations: één in de zeggenvegetatie en één in het natte hooiland. Ook hier was de bodembedekking 100%. De vegetatiehoogte in het zomerseizoen bedroeg in het hooilandstation ±60 cm. en in het zeggenstation ±110 cm.. De strooisellaag rond beide stations was vrij compact en zo'n 2 cm dik.

In het Provinciaal domein "De Palingbeek" (in feite het door geologische omstandigheden nooit afgewerkte kanaal Komen-Ieper) werden volgende boomsoorten op invertebraten onderzocht: *Acer pseudoplatanus*, *Castanea sativa*, *Fagus sylvatica*, *Picea abies*.

7. Zonnebeke

In Zonnebeke voerde ik enkele klopvangsten uit in de struik- en boomlaag van het Staatbos "Polygoonbos" (UTM DS93). Het betreft een na Wereldoorlog I grotendeels heraangelegd gemengd bos met in de boomlaag *Abies grandis*, *Acer pseudoplatanus*, *Quercus robur*, *Quercus rubra*, *Salix cinerea* en *Crataegus monogyna*, *Prunus serotina*, *Sorbus aucuparia* in de struiklaag. De kruidlaag is zeer soortenarm met *Pteridium aquilinum* als aspectbepalende soort.

8. Wingene

Te Wingene zette conservator C. Verscheure van het natuurreervaat "De Gulke putten" (UTM ES15) een bodemvallenstation in dit reservaat uit. De restvangsten bleven bewaard op het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. Hieruit puurde ik de wantsen. In dit reservaat treft men zeldzame soorten aan als *Narthecium ossifragum*, *Oenanthe pimpinelloides*, *Succisa pratensis*, *Lycopodiella inundata*.

9. Oeren (UTM DS75)

In dit poldergehucht voerde ik enerzijds klopvangsten uit in een gemengde haag met *Acer campestris*, *Acer pseudoplatanus*, *Prunus spinosa* gesitueerd langs een slingerend landweggetje. Anderzijds vonden er klopvangsten plaats in de aanplantingen rond het beroemde Belgische militaire kerkhof aldaar. Struik- en boomsoorten als *Prunus japonica*, *Taxus baccata* werden op de aanwezigheid van invertebraten onderzocht.

Bespreking

CYDNIDAE

1. *Aethus flavigornis* (Fabricius, 1794)

Steeds in kortgrazig, droog en mesofiel duingrasland van april tot in juli.
Vindplaatsen: Adinkerke, Oostduinkerke (Hannecart, Oostvoorduinen).

2. *Legnotus limbosus* (Geoffroy, 1785)

In vrij vochtige situaties gaande van ruige duinpannen tot nat weiland. Van maart tot in augustus.

Vindplaatsen: Nieuwpoort (Groenendijk), Oostduinkerke (Hannecart, St.-André).

3. *Canthophorus dubius* (Scopoli, 1763)

Eveneens een soort van droog duingrasland. Vanaf eind juni tot in juli.

Vindplaatsen: Koksijde (Belvédère), Oostduinkerke (Oostvoorduinen).

4. *Tritomegas bicolor* (Linnaeus, 1758)

Slechts drie exemplaren van deze gewone soort op een tweetal plaatsen in de Westhoek. Vanaf eind maart tot in mei.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Oostvoorduinen, St.-André).

5. *Sehirus morio* (Linnaeus, 1761)

Eén exemplaar einde mei in een kortgrazig, zuur duingrasland met vnl. *Rumex acetosella*.

Vindplaats: Adinkerke.

6. *Sehirus luctuosus* Mulsant & Rey, 1866

Met 5 exemplaren de talrijkst gevangen vertegenwoordiger van de *Sehirinae*. Aangetroffen van eind april tot in juni.

Vindplaatsen: Adinkerke, Oostduinkerke (Hannecart, St.-André).

SCUTELLERIDAE

7. *Odontoscelis dorsalis* (Fabricius, 1803)

In kortgrazig duingrasland: eenmaal eind juni en eenmaal eind augustus.

Vindplaatsen: Adinkerke, Oostduinkerke (Hannecart).

8. *Eurygaster maura* (Linnaeus, 1758)

Van deze voor de kust algemene soort (Bosmans 1975) slechts één exemplaar in een vergrast en verruigd duingrasland (begin juli).

Vindplaats: Oostduinkerke (Oostvoorduinen).

PENTATOMIDAE

9. *Sciocoris cursitans* (Fabricius, 1794)

In gering aantal gevangen van begin april tot half september.

Vindplaatsen: Adinkerke, Oostduinkerke (Hannecart).

10. *Aelia acuminata* (Linnaeus, 1758)

Een in Laag-België schaarser voorkomende soort (Bosmans 1976) begin juni gevangen in vergrast en verruigd duingrasland.

Vindplaats: Oostduinkerke (Oostvoorduinen).

11. *Holcostethus vernalis* (Wolff, 1804)

Het enige exemplaar werd half oktober tijdens een klopvangst op *Epilobium hirsutum* aangetroffen. Voorheen slechts één eksemplaar uit West-Vlaanderen gekend (Bosmans 1976).

Vindplaats: Nieuwpoort (Simliduinen).

12. *Dolycoris baccarum* (Linnaeus, 1758)

Deze in België meest algemene Pentatomide-soort (Bosmans 1976) werd eveneens via een klopfangst, begin oktober, op *Rosa canina* aangetroffen.

Vindplaats: Koksijde (Schipgatduinen).

13. *Palomena prasina* (Linnaeus, 1761)

Eveneens een soort via klopfangsten gevangen op *Malus*, *Pinus* en *Pteridium*. De vangsten gebeurden allen in de eerste helft van oktober. Deze in Laag-België zeldzame soort (Bosmans 1976) wordt hier voor het eerst voor West-Vlaanderen gemeld.

Vindplaatsen: De Panne (Oosthoekduinen), Oostduinkerke (Oostvoorduinen), Zonnebeke.

14. *Eurydema oleraceum* (Linnaeus, 1758)

Een in België algemeen voorkomende soort (Bosmans 1976) welke slechts eenmaal via een klopfangst op *Taxus* eind september werd waargenomen.

Vindplaats: Oeren.

15. *Picromerus bidens* (Linnaeus, 1758)

Van deze in West-Vlaanderen blijkbaar aan de kuststreek gebonden soort (Bosmans 1976) twee handvangsten in loofbomen (o.a. *Alnus*). Eén vangst eind augustus, een andere begin oktober.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Hannecart, Oostvoorduinen).

16. *Arma custos* (Fabricius, 1794)

Tijdens een klopfangst in *Pteridium* één exemplaar. Het betreft de eerste melding voor West-Vlaanderen (Bosmans 1976). In tegenstelling tot Wagner (1966) kon ik in Elzenbos met abundant voorkomende Elzenbladhaantjes (Hannecartbos, Oostduinkerke) en in oude Elzenaanplantingen (Oosthoekduinen, De Panne) geen enkel exemplaar aantreffen tijdens verscheidene klopfangsten.

Vindplaats: Zonnebeke.

ACANTHOSOMIDAE

17. *Acanthosoma haemorrhoidale* (Linnaeus, 1758)

Tijdens een klopfangst in *Hippophae*-struweel begin oktober één exemplaar.

Vindplaats: Koksijde (Noordduinen).

18. *Elasmostethus interstinctus* (Linnaeus, 1758)

Deze soort werd in de kuststreek niet waargenomen, enkele kilometer verder landinwaarts wel via klopfangsten in *Betula* en *Acer*.

Vindplaats: Ieper (Palingbeek), Wingene, Zonnebeke.

19. *Elasmucha sieberi* (Jakovleff, 1864)

Eerste melding voor de provincie West-Vlaanderen (Bosmans 1975), alle waarnemingen door klopfangsten in *Alnus*.

Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (Oostvoorduinen).

20. *Elasmucha grisea* (Linnaeus, 1758)

Eveneens eerste melding voor West-Vlaanderen (Bosmans 1975), op *Acer*.

Vindplaatsen: Ieper (Palingbeek), Oostduinkerke (Hannecart).

COREIDAE

21. *Enoplops scapha* (Fabricius, 1794)

Een soort van kortgrazig, droog duingrasland, waargenomen van begin april tot half mei.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Hannecart, Oostvoorduinen).

22. *Coreus marginatus* (Linnaeus, 1758)

Eén van de meest algemene Coreidae. Overal langs de Westkust via klop- of handvangsten waargenomen van half april tot half oktober op *Alnus*, *Acer*, *Clematis vitalba*, *Epilobium hirsutum*, *Rosa canina*.

Vindplaatsen: Adinkerke, De Panne (Kerkepannebos), Koksijde (Belvédère, Schipgatduinen), Nieuwpoort (Similduinen), Oostduinkerke (Hannecart, St.-André).

23. *Arenocoris falleni* (Schilling, 1829)

Een soort van zandige of keiige bodems (Wagner 1966), vnl. langs de kust. Eén exemplaar in een bodemval (leg. D. Bonte).

Vindplaats: Oostduinkerke (Zeebermdijken).

CORIZIDAE

24. *Corizus hyocynami* (Linnaeus, 1758)

Van deze in Laag-België zeldzaam voorkomende soort was tot nog toe slechts één West-Vlaamse waarneming uit De Panne bekend (Bosmans 1977). Half oktober 1996 werd één exemplaar geklopt uit *Hippophae*-struweel in een vrij vochtige duinvallei.

Vindplaats: Oostduinkerke (Plaatsduinen).

25. *Liorrhysus hyalinus* (Fabricius, 1794)

Eerste zekere melding voor België, één exemplaar. Voorheen slechts één melding door Vreurick (1933) welke nooit geverifieerd kon worden (Bosmans 1977).

Vindplaats: Oostduinkerke (Hannecart).

26. *Rhopalus parumpunctatus* (Schilling, 1817)

- Twee exemplaren: het ene begin februari, het andere begin september. Bijzonder kan de klopfangst worden genoemd van één exemplaar in *Acer pseudoplatanus* op ±3 m hoogte.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Hannecart, Oostduinkerke).

LYGAEIDAE

27. *Kleidocerys resedae* (Panzer, 1797)

Een soort welke hoofdzakelijk uit *Alnus* werd geklopt waarop zij steeds in vrij grote aantallen voorkomt. Een enkele keer ook op *Populus*. De vangsten gebeurden van begin mei tot half juni.

Vindplaats: Oostduinkerke (Hannecart).

28. *Geocoris gryllioides* (Linnaeus, 1761)

In bodemvallen in een xerofiel, zuur duingrasland, de eerste waarneming in België sinds 1946 (Bosmans 1978).

Vindplaats: Adinkerke.

29. *Heterogaster urticae* (Fabricius, 1775)

Eén vangst (eind september) in de polder tijdens het kloppen in een *Prunus spinosus*-haag op ±2 m hoogte. In de ondergroei van de haag kwam *Urtica*, de waardplant van de soort, voor.

Vindplaats: Oeren.

30. *Drymus sylvaticus* (Fabricius, 1775)

Eén exemplaar van deze algemene soort in een moerassige omgeving begin mei.

Vindplaats: Ieper (Voorvesten).

31. *Drymus brunneus* (F. Sahlberg, 1948)

Een terrestrisch levende en algemeen voorkomende soort die van half augustus tot begin oktober regelmatig in de bodemvallen op vrij vochtige plaatsen gevonden werd. Uit de vangst van een brachypteer exemplaar op *Sambucus* op ±3 m hoogte mag blijken dat de soort ook wel in de vegetatie opklimt.

Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (Hannecart).

32. *Scolopostethus puberulus* Horvath, 1887

Nieuw voor de Belgische fauna (Bosmans 1978). Deze soort komt aan de Westkust van begin maart tot half juli vrij talrijk in ruige duinpannen voor. Ze blijkt een voorkeur te vertonen voor relatief vochtige plaatsen met een ruwe strooisellaag.

Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (St.-André).

33. *Scolopostethus affinis* (Schilling, 1829)

Slechts drie vangsten, telkens in vrij vochtige gebieden, van half juli tot begin oktober.

Vindplaatsen: Ieper (Hoornwerk), Koksijde (Noordduinen).

34. *Scolopostethus thomsoni* Reuter, 1874

Enkel met de bodemvallen gevangen op vrij vochtige plaatsen met *Urtica dioica*. Van begin juni tot begin oktober.

Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (Hannecart).

35. *Gastromes grossipes* (Degeer, 1773)

Deze op *Pinus* levende soort klopte ik tijdens de maanden september en oktober op een tweetal plaatsen uit *Pinus nigra* var. *nigra*. In West-Vlaanderen tot nog toe slechts van vangsten uit Koksijde gekend (Bosmans 1978).

Vindplaatsen: De Panne (Oosthoekduinen), Oostduinkerke (Oostvoordduinen).

36. *Pionosomus varius* (Wolff, 1804)

Een aan zandige bodems gebonden soort die ik tweemaal aantrof (eind april en eind mei) in bodemvallen geplaatst in vrij droge tot zeer droge habitats.

Vindplaatsen: Adinkerke, Koksijde (Noordduinen).

37. *Trapezonotus arenarius* (Linnaeus, 1758)

Eveneens een terrestrisch levende soort van zandige bodems. Aangetroffen in bodemvallen geplaatst in een xerofiel, zuur duingrasland.

Vindplaats: Adinkerke.

38. *Trapezonotus desertus* Seidenstücker, 1951

Nieuw voor de Belgische fauna (Bosmans 1978). Deze wants werd gevonden op dezelfde plaats als *Trapezonotus arenarius* waar hij talrijker dan deze laatste voorkwam. Van begin mei tot begin september.

Vindplaats: Adinkerke.

39. *Aelopus atratus* (Goeze, 1778)

Een mediterrane soort die hier voor het eerst uit de provincie West-Vlaanderen wordt gemeld (Bosmans 1978). Het enige waargenomen exemplaar bevond zich in een bodemval geplaatst in een xerofiel, zuur duingrasland.

Vindplaats: Adinkerke.

40. *Rhynparochromus lynceus* (Fabricius, 1775)

Van deze, op de kuststreek na, in België zeer zeldzaam voorkomende wants werd in een xerofiel, zuur duingrasland één exemplaar aangetroffen.

Vindplaats: Adinkerke.

41. *Beosus maritimus* (Scopoli, 1763)

Een in de kuststreek gewone en terrestrisch levende soort die in geringe aantallen in de gefixeerde duingordels waargenomen werd. Een vangst in *Populus nigra* op ±3 m hoogte toont aan dat deze soort soms in de vegetatie opklamt.

Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (Hannecart).

42. *Peritrechus lundi* (Gmelin, 1789)

Eén exemplaar (eind juni) in een bodemval geplaatst in een xerofiel, zuur duingrasland.

Vindplaats: Adinkerke.

43. *Megalonotus praetextatus* (Herrich-Schäffer, 1835)

Aangetroffen in de bodemvallen geplaatst in xerofiele duingraslanden.
Vindplaatsen: Adinkerke, Oostduinkerke (Hannecart).

BERYTIDAE

44. *Neides tipularius* (Linnaeus, 1758)

Deze prachtige wants kwam van april tot eind eind juni relatief talrijk voor in de bodemvallen geplaatst in een xerofiel, zuur duingrasland.
Vindplaats: Adinkerke.

45. *Berytinus clavipes* (Fabricius, 1775)

Bosmans (1982) noemt deze soort zeer zeldzaam in België en geeft slechts 5 waarnemingen op, alle vóór 1950. Gezien de degradatie van zijn habitat na 1950 is de soort erg kwetsbaar in België. Eén vangst (leg. D. Bonte) eind juli in een zeereepduin met veel *Ononis repens*, toont aan dat de soort gelukkig nog steeds, zij het waarschijnlijk zeer lokaal, in de kuststreek voorkomt.
Vindplaats: Oostduinkerke (Zeebermdijken).

SALDIDAE

46. *Chartoscirta cincta* (Herrich-Schäffer, 1842)

Een ubiquiste soort waarvan uit de bodemvalvangsten in een moerassig gebied blijkt dat de soort lokaal talrijk kan voorkomen.
Vindplaats: Ieper (Voorvesten).

47. *Saldula saltatoria* (Linnaeus, 1758)

De meest algemene vertegenwoordiger van de Saldidae. Een ubiquiste en eurytopie soort op slijkerige bodems.
Vindplaats: Ieper (Voorvesten).

TINGIDAE

48. *Acalypta parvula* (Fallén, 1807)

Een soort van zand- en heidebodems en lichenensteppes waarvan begin april twee exemplaren in bodemvallen in een xerofiel, zuur duingrasland werden waargenomen.
Vindplaats: Adinkerke.

49. *Derephysia foliacea* (Fallén, 1807)

Tussen begin juli en half augustus twee exemplaren van deze algemeen voorkomende wants in bodemvallen. Telkens ging het om vrij ruige situaties met een goed ontwikkelde strooisellaag.
Vindplaatsen: Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (St.-André).

50. *Tingis ampliata* (Herrich-Schäffer, 1839)

Eén exemplaar eind juni en een ruige, vrij vochtige duinpanne.

Vindplaats: Oostduinkerke (St.-André).

REDUVIIDAE

51. *Coranus subapterus* (Degeer, 1773)

Deze in hoofdzaak van de duinstreek en de Kempen gekende soort werd uitsluitend waargenomen in een bodemvallenstation geplaatst in een xerofiel, zuur duingrasland.
Vindplaats: Adinkerke.

NABIDAE

52. *Nabis apterus* (Fabricius, 1789)

Deze *Nabis* is de meest algemene wants van het hele onderzoek. Kon met tientallen

exemplaren tegelijk uit struiken en bomen worden geklopt. Gevonden op *Acer*, *Alnus*, *Crataegus*, *Prunus*, *Rubus*, *Salix*, *Sambucus*. Steeds in ruige, verbossende of bossituaties aangetroffen van eind augustus tot half oktober. Eénmaal in een bodemval aangetroffen.

Vindplaatsen: De Panne (Oosthoekduinen), Koksijde (Belvedère, Noordduinen, Schipgatduinen), Oostduinkerke (Hannecart, St.-André).

53. *Nabis myrmecoides* Costa, 1834

Hoewel Bosmans (1979) deze soort als zeer algemeen omschrijft, slechts twee vangsten in een ruige, relatief vochtige duinpanne.

Vindplaats: Koksijde (Noordduinen).

54. *Nabis major* Costa, 1840

Slechts één exemplaar in een bodemval (begin augustus) geplaatst in een xerofiel, kalkrijk duingrasland.

Vindplaats: Oostduinkerke (Hannecart).

55. *Nabis limbatus* Dahlbohm, 1850

D.m.v. bodemvallen gevangen in een ruige, vochtige duinpanne met een ruwe strooisellaag.

Vindplaats: Oostduinkerke (St.-André).

56. *Nabis ferus* (Linnaeus, 1758)

Bosmans (1979) beschrijft de soort als algemeen in België, doch met slechts één waarneming uit West-Vlaanderen. Dit is waarschijnlijk te wijten aan onderbemonstering van deze provincie. Twee exemplaren door klopvangsten in *Rubus*-struweel en een *Urtica*-veld. Een derde exemplaar zat in een bodemval geplaatst in een vochtig hooiland.

Vindplaatsen: Ieper (Hoornwerk, Voorvesten), Oostduinkerke (Hannecart).

57. *Nabis brevis* Scholtz, 1846

Enkele exemplaren in bodemvallen geplaatst in verruigd duingrasland.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Hannecart, St.-André).

58. *Nabis rugosus* (Linnaeus, 1758)

Zeer talrijk aangetroffen, hoewel minder algemeen dan *N. apterus*. Op één exemplaar na gebeurden alle waarnemingen a.d.h. van bodemvalvangsten. Uit een *Sambucus*-struik klopte ik een exemplaar op ± 2 m hoogte. De soort werd steeds gevangen op eerder droge habitats.

Vindplaatsen: Ieper (Hoornwerk), Koksijde (Noordduinen), Oostduinkerke (Hannecart, Zeebermduinen), Wingene.

NOTONECTIDAE

59. *Notonecta glauca* Linnaeus, 1758

Waargenomen in zowat elke duinpoel (oude bomkraters en/of gegraven veedrinkputten). Ook in enkele veedrinkpoelen in het Ieperse.

Vindplaatsen: Ieper (Hoornwerk), Oostduinkerke (Hannecart, Oostvoordduinen).

NEPIDAE

60. *Nepa rubra* Linnaeus, 1758

Volgens de verspreidingskaart in Bosmans & D'Hulster (1982) komt de soort in de kustzone eerder zeldzaam voor. Slechts één waarneming in een oude duinpoel.

Vindplaats: Oostduinkerke (Oostvoordduinen).

HYDROMETRIDAE

61. *Hydrometra stagnorum* (Linnaeus, 1758)

Steeds gevonden in relatief grote aantallen tussen oevervegetatie van stilstaande en/of traagstromende wateren. Tot nog toe nooit rond kleinere poelen zoals bomen/of veedrinkputten.

Vindplaatsen: Ieper (Voorvesten), Oostduinkerke (Hannecart), Koksijde (Duinenabdij).

GERRIDAE

62. *Gerris argentatus* Schummel, 1832

Vrij vaak in poelen in de Westkustduinengebieden aangetroffen.

Vindplaatsen: Oostduinkerke (Hannecart, Oostvoordduinen).

Conclusies

Tijdens dit driejarig onderzoek werd de aanwezigheid van 62 wantsensoorten (excl. Miridae) in de Westhoek vastgesteld. De belangrijkste waarnemingen zijn:

- a) Eerste meldingen voor de provincie West-Vlaanderen: *Aellopus atratus*, *Arma custos*, *Elasmucha sieberi*, *Elasmucha grisea*, *Palomena prasina*.
- b) Tweede West-Vlaamse melding: *Corizus hyocystami* en *Holcostethus vernalis*.
- c) Eerste waarneming sinds 1946 in België: *Geocoris gryllioides*.
- d) Eerste waarneming sinds 1950 in België: *Berytinus clavipes*.
- e) Eerste zekere melding voor België: *Liorhyssus hyalinus*.
- f) Nieuw voor de Belgische fauna: *Scolopostethus puberulus* en *Trapezonotus desertus*.

Dankwoord

Ik dank hierbij mevr. C. Verschueren en dhr. D. Bonte voor het ter beschikking stellen van hun vangsten. Bijzondere dank tevens aan Dr. R. Bosmans voor kritische kanttekeningen.

Literatuur

- Bosmans, R., 1975. Voorkomen van de Belgische wantsen I. — *Biol. Jb. Dodonaea* **43**: 58–62.
Bosmans, R., 1976. Voorkomen van de Belgische wantsen II. — *Biol. Jb. Dodonaea* **44**: 57–73.
Bosmans, R., 1977. Voorkomen van de Belgische wantsen III. Coreoidea Reuter. — *Biol. Jb. Dodonaea* **45**: 40–50.
Bosmans, R., 1978. Voorkomen van de Belgische wantsen IV. Lygaeidae Schilling. — *Biol. Jb. Dodonaea* **46**: 61–85.
Bosmans, R., 1979. Voorkomen van de Belgische wantsen V. Phymatidae, Reduviidae & Nabidae. — *Biol. Jb. Dodonaea* **47**: 44–52.
Bosmans, R. & D'Hulster, M., 1982. Verspreiding en biotooppreferentie van waterwantsen van de families Notonectidae, Pleidae, Naucoridae, Nepidae en Ranatridae in Oost- en West-Vlaanderen. — *Phegea* **10**: 89–103.
Nieser, N., 1982. Water- en oppervlaktewantsentabel. *K.N.N.V.-Jeugdbondsuitgave*, 3e druk.
Slosse, W., 1996a. Faunistisch onderzoek Hannecartbos Koksijde (Oostduinkerke): inventaris en beheerssuggesies. Uitgave in het kader van de opmaak van het beheersplan voor het Staatsnatuurreservaat "Het Hannecartbos" te Oostduinkerke.
Slosse, W., 1996b. Habitatpreferentie van de hooiwagenfauna van St. André en Hannecart (Oostduinkerke): een vergelijkende analyse. — *Nieuwsbrief Belg. Arachnol. Ver.* **11**: 61–78.
Vreurick, G., 1933. Liste d'Hémiptères intéressants. — *Ann. Soc. Ent. Belg.* **75**: -87.
Wagner, E., 1966. Wantzen oder Heteropteren I. Pentatomorpha. — *Die Tierwelt Deutschlands* **54**: 1–235, Fischer Verlag, Jena.
Wagner, E., 1967. Wantzen oder Heteropteren II. Cimicomorpha. — *Die Tierwelt Deutschlands* **54**: 1–180, Fischer Verlag, Jena.